

УДК 338.242.2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Угоднікова О.І.

Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

У статті проведено аналіз підходів до формування та реалізації потенціалу розвитку з урахуванням специфіки будівельної галузі. З метою підвищення ефективності потенціалу будівництва, як ключового фактору, що може забезпечити вихід будівельної галузі із кризи, було розроблено пропозиції та алгоритм реалізації організаційно-економічного механізму формування та використання потенціалу розвитку будівельними підприємствами. Запропонований механізм визначає стратегічний вектор розвитку суб'єкту господарської діяльності. Запропонований організаційно-економічний механізм сприятиме підвищенню ефективності роботи будівельних підприємств, допоможе забезпечити конкурентні переваги та стратегічну орієнтацію поставлених перед підприємством планів та завдань.

Ключові слова: потенціал розвитку, організаційно-економічний механізм, методи формування потенціалу, будівельні корпоративні підприємства, критерії оцінювання ефективності.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку будівельних корпоративних підприємств характеризується відсутністю систематизованих заходів та процесів, які були б спрямовані на стратегічний розвиток. Активи будівельних корпоративних підприємств здебільшого були сформовані ще за радянських часів. Їх моральний знос, відсутність інноваційних підходів у системі управління, процесах виробництва, застарілість технологій – це ключові перешкоди для забезпечення стратегічного розвитку суб'єктів господарювання. Вирішення цього питання лежить у площині формування і використання потенціалу розвитку будівельних корпоративних підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Потенціал, як економічна категорія, досліджувався багатьма науковцями, зокрема: Б.А. Райзберг, Б. Плишевский, А. Тодосійчук, Ю. Личкін, А. Цигичко, С.О. Котирева, Н.Ф. Риффа, Л.С. Сосненко, Т.В. Харчук, Ю.М. Аксьонов [1-10].

На сучасному етапі розвитку економіки потенціал підприємства необхідно визначати, як більш комплексне і системне поняття. Тому у науці з'являється така категорія, як потенціал розвитку, якому можна дати наступне визначення: це сукупність елементів економічної, інвестиційної та інтелектуальної складової використання яких забезпечується отримання економічного ефекту [11].

Ціль статті. Потенціал розвитку має складну структуру. У широкому розумінні дану категорію можна розподілити на три основні елементи: економічний, інтелектуальний та інвестиційний потенціали підприємства. Метою даної статті стане визначення методологічних підходів до формування організаційно-економічного механізму реалізації потенціалу розвитку підприємства.

Постановка задач. Для досягнення поставленої мети було сформовано наступні завдання:

Таблиця 1

Характеристика групи методів формування та оцінки потенціалу розвитку будівельних підприємств

Група	Сутність застосування	Вхідні дані для аналізу
Індикаторні методи	Оцінка конкурентоспроможності потенціалу за встановленими індикаторами (критеріями, функціями, змінними тощо) та надання рекомендацій за отриманими результатами. Індикатори поділяються на структурні елементи для більш повного та точного аналізу	Система критеріїв – характеристики, що можуть максимально повно описати фінансово-економічну ситуацію на підприємстві
Результуючі методи	Оцінка результативності використання потенціалу за показниками фінансово-економічної роботи підприємства.	Доходи чи результати економічної діяльності підприємства
Витратні методи	Вартість потенціалу розвитку підприємства визначається на основі витрат на його формування та використання.	Елементи витрат
Порівняльні методи	Аналіз вартості підприємств-аналогів чи на базі методів-аналогів, які використовуються іншими підприємствами.	Інформація про потенціал конкурентів
Група	Переваги	Недоліки
Індикаторні методи	Комплексність. Метод дозволяє оцінити не лише внутрішній потенціал, але й проаналізувати роботу конкурентів.	Трудомісткість методу. Для ефективного використання методу на завершальній стадії повинні бути побудовані економіко-математичні моделі.
Результуючі методи	Простота, швидкість використання	Неточність, відсутність меж між наявним потенціалом та ефективністю його використання
Витратні методи	Простота, швидкість використання	Не враховує багатьох факторів, як наприклад, зміни на ринку, конкуренцію
Порівняльні методи	Простота, швидкість використання	Неточність, невідповідність специфіці підприємства

- виділити основні методи формування потенціалу, які використовуються суб'єктами господарювання;
- провести аналіз та відзначити основні переваги і недоліки існуючих методів;
- визначити специфіку застосування цих методів по відношенню до будівельних корпоративних підприємств;
- визначити ключові вимоги до формування організаційно-економічного механізму використання потенціалу розвитку для будівельних корпоративних підприємств.

Актуальність цього дослідження підтверджується не лише необхідністю пошуку нових підходів до формування потенціалу в умовах сучасного

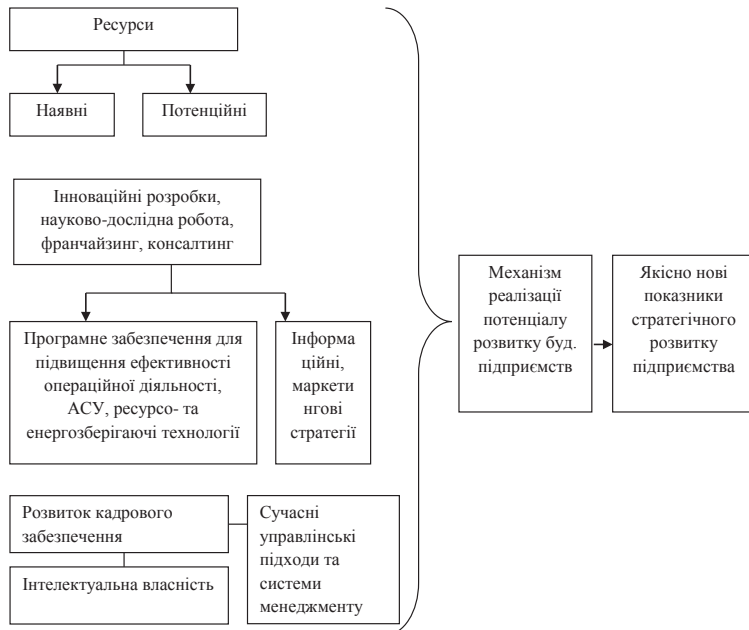

Рис. 1. Схема формування потенціалу розвитку будівельного підприємства

ринку, але й адаптацією цих підходів до специфіки діяльності будівельних корпоративних підприємств.

Виділення невирішеної частини проблеми. Радянський спадок, який зараз формує основу потенціалу будівельних підприємств, був сформований в умовах адміністративно-командної економіки, кооперації виробництва та відсутністю конкуренції. Потенціал формувалася адміністративними методами та спрямовувався, у першу чергу, на нарощування ресурсної складової, тобто підприємства розвивалися екстенсивними методами.

Відкритий ринок вимагає від корпоративних підприємств забезпечення конкурентоздатних показників для виживання та розвитку. Пошук шляхів підвищення ефективності виробництва, зменшення витрат ресурсів за рахунок інноваційних технологій та раціональної організації господарювання – ключові вимоги, які зараз висуваються до кінцевої мети формування та реалізації економічного потенціалу підприємства.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах подолання наслідків світової економічної кризи актуальним є питання визначення стратегії управління потенціалом розвитку, особливо у будівельній галузі. Проаналізувавши статистику роботи провідних підприємств галузі, спостерігаємо стійку тенденцію до скорочення об'ємів інвестування, зниження інвестиційної привабливості, підвищення збитковості будівельних підприємств.

Ці диспропорції вказують на необхідність побудови ефективного організаційно-економічного механізму формування та використання потенціалу розвитку будівельних підприємств.

В цілому, процес формування потенціалу розвитку будівельного підприємства можна представити у вигляді наступної схеми – рис. 3.7.

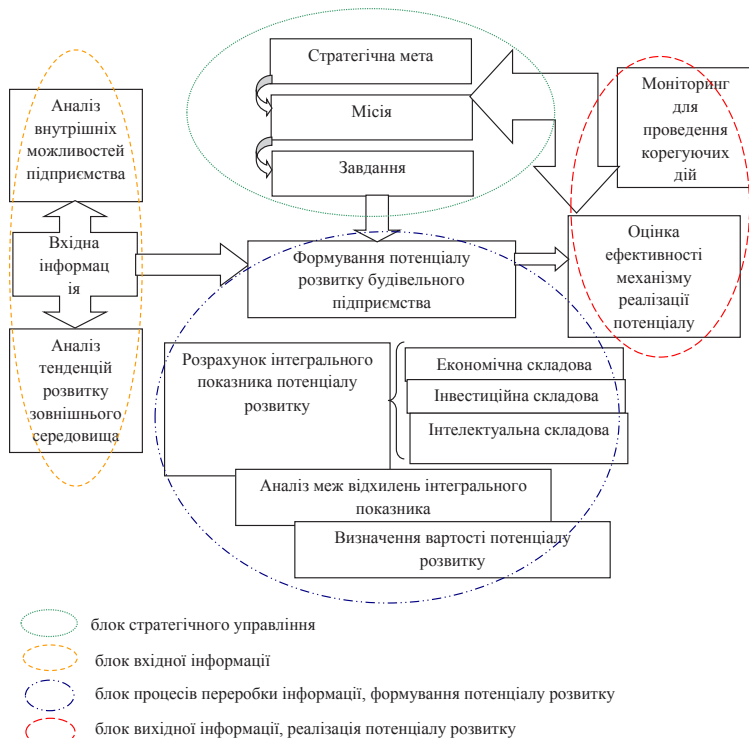
Головним критерієм, що був встановлений, стала орієнтація на стратегічні цілі та завдання, що ставляться перед підприємством, а також можливості проведення корегуючих дій у разі зміни умов внутрішнього чи зовнішнього середовища. Механізм розподілений на три ключові етапи, у яких зазначено елементи вхідної та вихідної інформації, а також шляхи її обробки.

Отже, у результаті проведеного аналізу було розроблено алгоритм реалізації організаційно-економічного механізму управління потенціалом розвитку будівельного підприємства, який базується на узагальнюючому критерії потенціалу розвитку та процесах планування і моніторингу показників фінансово-господарської діяльності будівельного підприємства.

Схематично організаційно-економічний механізм формування та реалізації потенціалу розвитку будівельних підприємств можна представити у вигляді схеми – рис. 2.

Реалізацію схеми на рис. 2 доцільно представити у вигляді алгоритму організаційно-економічного механізму формування і реалізації потенціалу розвитку будівельних підприємств:

1. Визначення стратегічної мети та окреслення відповідно до мети завдань діяльності підприємства.

- блок стратегічного управління
- блок вхідної інформації
- блок процесів переробки інформації, формування потенціалу розвитку
- блок вихідної інформації, реалізація потенціалу розвитку

Рис. 2. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації потенціалу розвитку будівельного підприємства

2. Проведення аналізу вхідної інформації. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства та умов зовнішнього середовища, у якому підприємство здійснює свою діяльність на предмет відповідності наявних чи прихованих ресурсів стратегічним цілям і завданням.

3. Проведення розрахунку інтегрального показника потенціалу розвитку будівельного підприємства та вартості недовикористаного потенціалу підприємства за комбінованою матричною методикою, запропованою у роботі.

4. Окреслення меж відхилення планових і фактичних показників діяльності будівельного підприємства для використання при проведенні моніторингу за запропованою у роботі методикою контрольних карт Шухарда і стандартного квадратичного відхилення середнього інтегрального показника потенціалу розвитку.

5. Застосування підходів, представлених у схемі формування потенціалу розвитку – **рис. 3.7**, для планування реалізації потенціалу розвитку будівельного підприємства.

6. Реалізація потенціалу розвитку будівельного підприємства, проведення моніторингу планових показників та відхилень за діаграмами Шухарда для можливості проведення корегуючих дій.

7. Оцінка ефективності реалізації потенціалу розвитку будівельного підприємства шляхом оцін-

ки відповідності результатів поставленим стратегічним цілям.

Висновки та перспективи. Отже, за результатами дослідження було сформовано пропозиції щодо створення організаційно-економічного механізму управління потенціалом розвитку будівельного підприємства, який базувався б на розрахунку інтегрального показника потенціалу розвитку та вартості недовикористаного потенціалу будівельним підприємством. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації потенціалу розвитку спрямований на підвищення ефективності роботи будівельних підприємств, забезпечення конкурентних переваг та стратегічну орієнтацію поставлених перед підприємством планів та завдань. Головним критерієм, що був встановлений, стала орієнтація на стратегічні цілі та завдання, що ставляться перед підприємством, а також можливості проведення корегуючих дій у разі зміни умов внутрішнього чи зовнішнього середовища. Механізм розподілений на три ключові етапи, у яких зазначено елементи вхідної та вихідної інформації, а також шляхи її обробки. Отже, запропонований організаційно-економічний механізм формування й реалізації потенціалу розвитку будівельного підприємства допоможе підвищити ефективність їх роботи, забезпечити конкурентні переваги та стратегічну орієнтацію поставлених перед підприємством планів та завдань.

Список літератури:

1. Роджерс Ф. Дж. ИБМ. Взгляд изнутри. Человек-фирма-маркетинг / Ф. Дж. Роджерс. – М.: Прогрес, 2000. – 280 с.
2. Закон України «Про державне прогнозування і розробку програм економічного і соціального розвитку України» // Голос України. – 2000, 5 травня. – № 79.
3. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Ю. Стародубцева. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2006, с. 462.
4. Пльшевский Б. Потенциал инвестирования. // Пльшевский Б. Экономист, 73, 2006 г.
5. Тодосийчук А. Научно-технический потенциал социально-трудовой сферы // Тодосийчук А. Экономист, № 12, 2007 г.
6. Лычкин Ю. Потенциал строительного комплекса. // Лычкин Ю. Экономист, № 6, 2007 г.
7. Цыгичко А. Сохранение и приумножение производственного потенциала страны // Экономист, № 7, 2002 г.
8. Котирева С. О. Сутність та особливості управління економічним потенціалом підприємства / Збірник науково-технічних праць / С. О. Котирева, С. Т. Дуда, К. А. Львівська. Науковий вісник Економіка планування та управління в лісовиробничому комплексі, 2007, вип. 17.1. – Національний лісотехнічний університет України. – С. 236.
9. Риффа Н. Ф. Субъективный фактор конкурентоспособности продукции: тенденции роста / Н. Ф. Риффа; Вестен. Волгогр. архитектур-строит. акад. Сер.: Гуманитар. науки. – 2000. – Вып. 1, с. 66.
10. Сосненко Л. С. Анализ экономического потенциала действующего предприятия / Сосненко Л. С. – М.: Экономическая литература, 2003. – 208 с.
11. Мамонов К. А. Потенциал развития будівельного підприємства: економічна сутність, логіка формування й використання / К. А. Мамонов. Науково-технічний збірник «Комунальне господарство міст». – Випуск № 94. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 202-208 с.

Угодникова Е.И.

Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПОТЕНЦИАЛА РАЗВИТИЯ СТРОИТЕЛЬНОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В статье проведен анализ подходов к формированию и реализации потенциала развития с учетом специфики строительной отрасли. С целью повышения эффективности потенциала строительства, как ключевого фактора, который может обеспечить выход строительной отрасли из кризиса, были разработаны предложения и алгоритм реализации организационно-экономического механизма формирования и использования потенциала развития строительными предприятиями. Предложенный механизм определяет стратегический вектор развития субъекта хозяйственной деятельности. Предложенный организационно-экономический механизм будет способствовать повышению эффективности работы строительных предприятий, поможет обеспечить конкурентные преимущества и стратегическую ориентацию поставленных перед предприятием планов и задач

Ключевые слова: потенциал развития, организационно-экономический механизм, методы формирования потенциала, строительные корпоративные предприятия, критерии оценки эффективности.

Uhodnikova O.I.

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

ORGANIZATIONAL-ECONOMIC MECHANISM OF THE FORMATION AND USING OF THE DEVELOPMENT POTENTIAL BUILDING ENTERPRISES

Summary

The article analyzes the approaches to the development and implementation of the development potential specific to the construction industry. In order to improve the efficiency of building construction, as a key factor that may provide a way out of the construction industry from the crisis, proposals have been developed and the algorithm implementation of the organizational-economic mechanism of formation and use of the potential of construction companies. The proposed mechanism defines a strategic vector of development of the business entity. The proposed organizational and economic mechanism will enhance the efficiency of the construction enterprises, help to provide a competitive advantage and strategic orientation of the enterprise set plans and objectives

Keywords: potential development of organizational and economic mechanism, methods, capacity building, building the corporate enterprise performance benchmarks.

УДК 338

ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ІНВЕСТИЦІЇ»

Черненко Д.С.

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

Інвестиції є найважливішим інструментом формування мікро- та макроекономічних пропорцій економічного зростання. Наявність різних підходів до трактування інвестицій в сучасній економічній літературі є свідченням широти сутнісних рис цієї складної категорії. В статті розглядаються підходи до розкриття суті поняття «інвестиції». Запропоновано власне бачення цієї дефініції як комплексного вкладення усіх видів капіталу в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою задоволення потреб та досягнення позитивних результатів діяльності суб'єктів господарювання за рахунок отримання економічного та соціального ефекту. Розглянуто суперечності в поглядах щодо трактування капіталу й інвестицій, що виникали у процесі розвитку суспільно-економічних відносин та змінювались з появою нових економічних шкіл, вчень і напрямів в економічній теорії.

Ключові слова: інвестиції, капітал, заощадження, інвестиційна діяльність, інвестиційний процес, інвестиційні проекти.

Постановка проблеми. В умовах трансформаційних змін в економіці інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень в економіці, забезпечення технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях. В сучасній економічній літературі наявні різні теоретичні підходи до трактування цієї категорії, що викликає необхідність вивчення сутнісних її рис з метою визначення ролі і місця інвестицій в економічному розвитку країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інвестицій, інвестиційної діяльності є предметом дослідження багатьох вчених серед яких І. Бланк, Л. Борщ, М. Денисенко, Т. Майорова, А. Пересада, А. Поручник, П. Рогожин, Н. Татаренко, В. Федоренко, А. Череп, В. Шевчук, Л. Гітман та ін.

Мета статті – розглянути теоретичні підходи щодо визначення економічної сутності поняття «інвестиції» та запропонувати власне бачення цієї дефініції.

Виклад основних результатів дослідження. Економічна теорія неоднозначно трактує категорію «інвестиції», що призводить до розбіжностей думок, висловлюваних дослідниками.

Для розкриття економічної суті інвестицій необхідно задалегідь дослідити поняття «капітал», що з'явилося з появою ринкових відносин і являє собою головний важіль управління виробництвом. Капітал є сукупністю майна, використаного для отримання додаткової вартості товару чи послуги.

Капітал та інвестиції тісно пов'язані між собою, так як інвестиції представляють собою змінну складову грошового потоку, а капітал – змінну запасів та ресурсів. Між інвестиціями і капіталом є постійний взаємозв'язок, в той же час капітал служить джерелом накопичення матеріальних, нематеріальних, фінансових, інтелектуальних та інших ресурсів, а інвестиції – засобом функціонування складових капіталу і збільшення їх початкового обсягу. Тобто, спільною ознакою інвестицій і капіталу є їх рух.

Залежно від характерних функцій обороту, перенесення вартості на вироблену продукцію та способу відновлення капітал ділять на основний і оборотний. К.Маркс виражав свою думку що, різниця між ними полягає в тому, що основний капітал бере участь у процесі виробництва тривалий період, не змінюючи своєї натурально-уречевленої форми і переносить свою вартість на новостворюваний продукт частинами, а оборотний капітал приймає участь у виробництві і переносить свою вартість на новостворену продукцію протягом одного виробничого циклу і в повному обсязі. Також ще виділяють фізичний, грошовий, фінансовий та людський. В свою чергу не можна забувати про додатковий, запозичений і робочий капітал [1].

Суперечності в поглядах щодо трактування капіталу й інвестицій виникали у процесі розвитку суспільно-економічних відносин та змінювались з появою нових економічних шкіл, вчень і напрямів в економічній теорії (таблиця 1).